

Fikk hakekors brent inn i panna

Dagbladet SERIE
Skammens barn

ALLTID
FORAN

Dagbladet

Torsdag 29. desember 1994

* * * * Nr. 351 Uke 52. 126. årgang. – Løssalg kr 8,00

■ Emilia hadde tysk far og norsk mor. Tre familiefedre tok hevn og mishandlet tyskerungen da hun var 12 år.

Foto: WILLIAM MIKKELSEN

107770

DagbladetSERIE Skammens barn

Dagbladet setter i en serie reportasjer søkelyset på tyskerbarnas situasjon – 50 år etter krigen. Første del sto i går.

”Ett er i hvertfall sikkert, storparten av det norske folk sier: Vi vil ikke ha dem!”

Innlegg i Morgenbladet
31. juli 1945

SKREV: Rut Brandt tok opp tyskerjentenes skjebne i en artikkel i Aktuell i 1947. Foto: LEIF ROSAS

RUT BRANDTS BERETNING

3000 tyskerjenter reiste rett etter krigen til Tyskland for å fortsette samlivet med sine tyske menn. For mange ble møtet med Tyskland brutalt.

Rut Brandt var den første som tok opp tyskerjentenes skjebne.

I en artikkel i ukebladet Aktuell i 1947 skildret hun skjebnen til norske jenter hun hadde truffet i Tyskland:

«Natten hadde hun tilbrakt på jernbanestasjonen med sin lille halvårs gamle unge. Jeg kan ikke glemme hvordan den lille så ut. Blå og hulkinnet som den var, lignet den en olding. Øynene stirret bare tomme ut i lufta.

Den var våt og nedskitet, og hadde verken smakt vått eller tørt. Dagen før hadde måltidet bestått av litt mel rørt ut i vann.»

Rut Brandt ba sine lesere vise forståelse for situasjonen til tyskerungene og mødrene deres, og avsluttet slik:

«En skal heller ikke glemme at en del brakkebaroner og andre har sluppet billigere enn mange av disse jentene har gjort.»

”Disse barn av en tysk far og en dekadent mor, vil alltid være en pariakaste, og det er synd på barna. Send derfor disse tyske barn dit de hører hjemme, til det eneste land hvor de vil bli tålt – til Tyskland!”

Innlegg i Morgenbladet
22. august 1945

LIVREDD: Tyskerbarnet Emilia som vettskremt toåring, sendt bort fra familien på grunn av skammen.

Foto: PRIVAT

FORFATTER: I dag livnærer Emilia Sommer (52) seg som skribent, maler og møbeltapetserer. Hun er stolt mor og bestemor, men trakasseringen gode nordmenn utsatte henne for under oppveksten har satt sine dype spor.

Fikk hakekorsbrent i panna

– De voksne ungene mine synes nok at mors opplevelser i barndommen har vært fæle, sier Emilia Sommer (52). I dag er hun en respektert forfatter og oppfrende bestemor. Men trakasseringen Emilia ble utsatt for som tyskerbarn, har satt varige spor.

– Jeg trives best alene. Jeg har aldri sett folk gjøre gode ting, hvorfor skulle jeg da like dem? spør hun.

Emilias oppvekst var preget av hatet fra okkupasjonstida. Selv såkalt gode nordmenn lot følelsene få utløp i en voldsom aggresjon, som også rammet uskyldige barn.

Hakekors

I 1954, da Emilia var 12 år, ble hun en kveld mishandlet av tre familiefedre i bygda.

– De fant en stor spiker, som de la på bålet til den glødet. To av mennene holdt meg fast mens den tredje tullet ei lille rundt spikeren og stakk spisen inn i panna mi.

Jeg kjente ikke at det gjorde vondt da de brente det forhatte hakekorsset inn i panna mi.

Stakkars døtre

– Det var som om jeg sto ved siden av og betraktet det hele. Jeg så mennene – som hadde døtre på min egen alder – torturere et barn. Husker at jeg syntes synd på ungene, som måtte leve med slike fedre. Hadde jeg bare greid å finne min egen far, hadde jeg bare greid å finne min egen far, hadde jeg bare greid å finne min egen far, hadde jeg bare greid å finne min egen far.

Slik tenkte jeg. Slik opplevde jeg det, forteller Emilia, som i 1990 beskrev oppveksten sin i boka «Tyskerungen».

Bedrestilt

– Min forbrytelse var at jeg hadde tysk far og norsk mor. De traff hverandre i 1941 og

hadde et kortvarig forhold. Mor var 20 år, jobbet på kontor og bodde på hybel i Oslo. Far kom til Norge med familie, jobbet som ingeniør, men ble skadet i et attentat og sendt hjem.

Emilia forteller at moren hennes kom fra en bedrestilt familie, og at hun kom til verden hjemme hos besteforeldrene.

Skjult

– Ingen av naboene skulle vite noe. Jeg ble holdt innendørs om dagen. Bestefar tok noen lufteturer med meg om natta, når han var sikker på at vi ikke ble sett.

Emilias mor dro til Sverige, der hun ble krigen ut. Besteforeldrene maktet ikke ansvaret for ungen, og halvannet år gammel havnet Emilia på en gård i et mindre bygdesamfunn.

– Oppveksten er som et beksvart hull, uten kjærlighet, med fornædrelse, mishandling og hets som daglige innslag. Tanken på flukt, og på å finne igjen far og mor, holdt meg oppe.

Fant aldri faren

Emilia gjorde flere forsøk på å rømme bygda, og 14 år gammel lyktes hun.

– På utrolig vis klarte jeg å komme meg til Tyskland, der jeg bodde i ruiner og sykelskur. Uten penger måtte jeg stjele til livets opphold. Jeg ble innbrakt og plassert i kloster ved Düsseldorf. Far fant jeg aldri i live. Først flere år seinere fikk jeg vite at han var død.

Fornektet av mor

– Moren min traff jeg igjen først i 1956. Da var jeg 14 år. Hun ville ikke ha noe med

meg å gjøre. Skammen var nok for stor. Siden møtte jeg henne på Østbanen i 1961. Da var jeg stolt over å ha fått en datter, men mor virket ikke synlig opptatt av å ha blitt bestemor.

For en måned siden oppdaget Emilia at hun har en to år yngre halv søster i Sverige.

– Merkelig opplevelse da vi nylig hilste på hverandre for første gang. Det eneste som var sårt, var at mor ikke ville snakke med meg da vi oppsøkte henne. Hun fornekter oss fortsatt. Til tross for at hun aldri har stiftet ny familie.

Så dypt sitter skammen over å ha gitt seg hen i kjærlighet til en mann med feil uniform. Selv 50 år etter krigens slutt.

Kanskje har tyskertasene og vi krigsbarna snart lidd nok? spør Emilia Sommer.

STADIGE OPPBRUDD

Noen hundre krigsbarn ble sendt til Tyskland under krigen og plassert på barnehjem. Etter hvert fikk de fleste adoptivforeldre.

I 1947 bestemte norske myndigheter at barna skulle hjem. Et system for mottak av inntil 300 unger ble etablert, og i november 1947 kom de to første til Norge.

De tyske adoptivforeldrene hadde ved adopsjonen fått opplyst at de norske mødrene hadde gitt avkall på barna sine. Nå ble de fortalt at barna skulle gjenforenes med mødrene.

Men i Norge ble mange av ungene plassert på barnehjem, og siden adoptert bort på nytt. Bare et fåtall kom tilbake til mor.

Ansatte på barnehjemmet der krigsbarna fikk plass da de kom fra Tyskland har fortalt hjerteskjærende historier om fem-seksåringer som gråt hver kveld og ropte på «Multi» og «Vati».

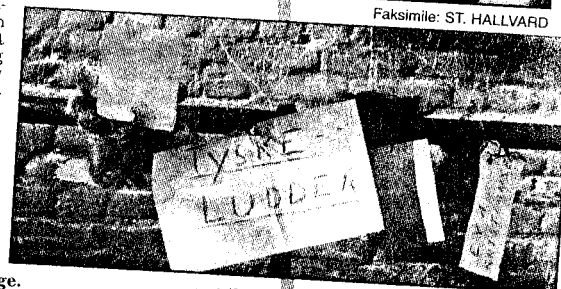

FENGSELET: Tyskerjenter soner som landssvikere på Bredtveit fengsel i juni 1945. Foto: NTB

BARBERT OG HÅNT

Faksimile: ST. HALLVARD

GATEJUSTIS: «En arv fra nazismen» kalte Sigurd Evensmo tvangsklippingen og mishandlingen av tyskerjentene i en artikkel i Arbeiderbladet 29. mai 1945. Otte ble håret hengt opp til allmenn spott med tyskerjentenes navn (nederst). Foto: NTB

I MORGEN: Kirsten fant 700 tyske fedre